

KRITIČNO ZAGOVORNIŠTVO ZA INFORMACIJSKO DOBO ALI IZOBRAŽEVALNA DEBATA ZA NOVE KOMPETENCE INFORMACIJSKE DRUŽBE 21. STOLETJA

avtor članka: Bojana Skrt, direktorica Za in Proti, zavod za kulturo dialoga

Austin Freeley, najpopularnejši ameriški avtor debatnih priročnikov, pravi:

»Debata je izjemna zaradi svoje posebne dialektične forme, ki daje možnost za intelektualni spor, točko nerazumevanja, ko se preverjajo različne ideje. Priprava argumenta je eno najbolj kompleksnih kognitivnih dejanj. Da bi pripravila argument mora namreč učenka najprej raziskati temo, kar seveda zahteva znanje o tem, kako uporabljati knjižnico in različne podatkovne baze, nato mora zbrane podatke organizirati in analizirati, napraviti sintezo različnih vrst podatkov in informacije ovrednotiti v skladu s tem, kako jih bo uporabila. Ko je ta proces končan, mora učenec razumeti sklepanje, mora biti vešč, kako prepoznati in kritizirati različne metode sklepanja in mora razumeti logiko odločanja. Uspešna predstavitev argumentov publikli zahteva še eno kognitivno veščino: sposobnost, da se kompleksne ideje jasno predstavijo. In ne nazadnje, izmenjava argumentov v debati od učencev zahteva še bolj težavno kognitivno veščino: sposobnost hitrega procesiranja argumentov, ki jih predstavi nasprotnica in seveda hiter odziv nanje, bodisi, da se jih zavrne, prilagodi ali zmanjša njihovo vrednost ali seveda obrne v svojo korist. »

Iz gornjega citata je razvidno, da je debata idealna metoda za razvijanje višjih kognitivnih ciljev, kot so razumevanje, uporaba in integracija znanja, reševanje problemov, pa seveda še interdisciplinarno povezovanje in informacijska pismenost in s tem, tista metoda, ki bi jo nujno morale uvesti vse šole, v vse razreda, da bi uspešno izpeljale prenovo in posodobile pouk. Namreč debata je tista metoda, ki učence pripravlja in opremlja z veščinami potrebnimi za informacijsko družbo 21. stoletja ali kot trdita ugledna ameriška univerzitetna profesorja in teoretika debate in argumentacije Alfred C. Snider, redni profesor na Univerzi v Vermontu in Maxwell Schnurer, profesor na Maryist College, New York v svoji knjigi *Many sides, debate across the curriculum*, ki predstavlja debato kot eno od aktivnih metod poučevanja, debata usposablja za kritično zagovorništvo za informacijsko dobo.

O izobraževalni reformi

Tako potrebo po temeljiti reformi izobraževanja utemeljujeta na dejstvu, da je narava znanja in informacij sedaj zelo drugačna kot je bila še nekaj desetletij nazaj. Namreč število informacij in hitrost sprememb na vseh področjih nujno potrebuje korenito spremembo izobraževalnega sistema, kjer bo bistvo šolanja učenje metod vse življenjskega učenja. Le tako bo šolski sistem lahko vzgojil osebo, ki bo opremljena z veščinami nujno potrebnimi za uspešno in kvalitetno delo in življenje.

Kar nekaj razvojnih posledic je, ki kličejo po novih izobraževalnih metodah: vsakodnevno naraščanje informacij, hitrost socialnih sprememb, globalna sodvisnost, prevlada »stokovnjakov« v javnem diskurzu, neustreznost komunikacijske platforme in posledično kriza državljanstva in izobraževalnega sistema.

Informacijski bum

Neizmerna količina informacij, ki narašča vsak dan, zahteva sposobnosti kot so znati poiskati pravo informacijo, jo analizirati, kritično ovrednotiti. Veščine torej, ki jih v sodobnem svetu potrebujemo vse življenje, če želimo uspešno in kvalitetno opravljati svoje delo, saj podatki, teorije, prakse zastarajo s tako hitrostjo, da je redno, vsakodnevno preverjanje informacij nujnost.

Hitrost socialnih sprememb

Podobno kot informacije se tudi družba okoli nas spreminja z neizmerno hitrostjo. Včasih so se državljanji in državljanke naučili veščin in vlog s predvsem statičnimi izobraževalnimi metodami in bili uspešni v tem, saj se tako poklici kot življenjski stil vsaj znotraj ene generacije niso veliko spreminjali. Toda v 21. stoletju bo verjetno vsakdo izmed nas zamenjal vsaj nekaj karier v različnih obdobjih svojega življenja.

Tako izobraževanje samo v obdobju šolanja že dolgo ni več dovolj, prav zato pa moramo učence in učenke učiti metod, ki se jih da uporabiti v različnih spreminjajočih se okoliščinah.

Soodvisnost dogodkov

Svet je postal veliko bolj povezan kot kdajkoli prej. Včasih so skupnosti in države živele precej bolj izolirano, veliko manj povezano z ostalimi. Sedaj, v dobi globalnega prostega trga, tehnoloških sprememb (močni prenosni računalniki, brezžične povezave, hitra prevozna sredstva), okoljskimi stresi in prostim tokom informacij, je vsaka skupnost, vsaka država soodvisna od dogodkov, pojavov, ki se zgodijo kjerkoli na svetu. Razumevanje globalnih in sistemskih vplivov na okolje, v katerem živi, je eno od novih znanj, ki bi jih šola morala začeti učiti in mlade opremiti z metodami, ki jim bodo omogočile razumevanje kompleksnosti teh pojavov.

V javnem diskurzu prevladujejo tim strokovna mnenja

Vsi trije zgoraj opisani pojavi so pripeljali do dominacije diskurza in odločanja tim. strokovnjakov, saj je specializirano znanje postalo daleč najbolj cenjeno. Posledično »govoreče glave« in »citirani strokovnjaki« prevladujejo v večini javnih razprav. Običajni državljani in državljanka sta tako vedno bolj izrinjena v območje čustev, jeze in srda, ko se dogodijo različne socialne tragedije (izguba zaposlitve, onesnaženje okolja, policijsko nasilje ...), saj so globlje okoliščine in strategije takih in podobnih incidentov prepogosto prepuščene le razpravljanju » strokovnjakov«, njihovo mnenje je predstavljeno kot znanstveno, strokovno, objektivno in zato tudi najbolj veljavno, skratka o njih se ne dvomi in tako je »navaden državljan« potisnjen v vlogo pasivnega sprejemalca, ki ne dvomi in se pusti zapeljati enkrat eni drugič drugi strokovnjakinji. Pozablja se, da »strokovna« mnenja niso nujno objektivna, da pogosto zagovarjajo različne politične, kapitalske ali kakšne druge interese, da za vsako predstavljeno strokovno mnenje, lahko najdemo tako, ki mu oporeka in tako naprej. Prepuščanje mnenjem različnih strokovnjakov pa vodi v kognitivno lenobo in v državljansko pasivnost, namreč odločitve o pomembnih zadevah take ali drugačne skupnosti so tako prepuščene strokovnemu mnenju in laična javnost je prepogosto izrinjena. Aktivni državljan in državljanka morata znati sprejemati odločitve šele po kritičnem ovrednotenju tim. strokovnih mnenj in ne prepuščati odločitve o vitalnih politikah njunega vsakdanjega življenja drugim, temveč morata aktivno sodelovati pri oblikovanju le –teh.

Komunikacijska platforma je prevladujoče nelogična

Današnji svet obvladuje shematična govorica propagande, ki z osredotočenjem na podobo, asociacije in pogosto nelogične povezave poskuša prepričati državljana in državljanko, da obstaja direktna povezava med številnimi produkti in našimi bazičnimi seksualnimi in socialnimi potrebami. Podobno je nagovor političnih struktur prav tako vedno bolj simbolen in vedno bolj koncentriran na uporabo sloganov v vseobsegajočih multimedijskih kampanjah. Posledično tim trg idej nagraduje predvsem tiste ideje, ki so trenutno popularne, modne in dopadljive, namesto tistih, ki so predvsem logično utemeljene. Debata uči debaterje in debaterke, da se bojujejo proti temu trendu tako, da uporabljajo logiko kot prvo orodje analize.

Kriza državljanstva in izobraževanja

Zaradi zgoraj navedenih lastnosti hitro se spreminjajočega se 21. stoletja je v krizi tako koncept državljanstva kot tudi izobraževanje samo, saj daleč zaostaja za potrebami novega tisočletja. Avtorja vidita rešitev v debati, saj le-ta učence in učenke na vseh stopnjah izobraževanja opremlja z veščinami nujno potrebnimi za soočanje z izzivi novega tisočletja. Debatirati o nečem namreč zahteva raziskovanje in pridobivanje informacij. Debater/ka mora raziskati in razumeti različne, tudi nasprotujoče si vidike določene teme. Tako se nauči, kako zbrati informacije in jih uporabiti za različne namene. Debatiranje je dinamičen, stalno se spreminjajoči se proces, saj vsak dan prinaša nove ideje in nove argumente. Vsaka debatna ekipa uporabi nekatere argumente, ki so predvidljivi in nekatere, ki to niso. Povezave med argumenti morajo nujno biti predstavljeni, saj nasprotna ekipa išče načine, kako bo povedano obrnila proti nasprotnikom. Debaterji se tako tudi naučijo, kako sodelovati s svojo ekipo, sošolci in sošolkami, prav tako pa se urijo v dialogu, soočanju nasprotujočih se mnenj, tekmujejo pri predstavljanju različnih idej, teorij, podatkov. Skratka, naučijo se sodelovati, da lahko tekmujejo. Debaterji morajo namreč kritično analizirati in dekonstruirati

ideje, ki jih nasprotna ekipa zagovarja, kar je odlična priprava za kasnejše odraslo življenje za vse bodoče informacijske transakcije.

Debata vabi k javnemu dialogu in vzpostavlja globalno kritično mišljenje. S spodbujanjem sodelujočih, da pazljivo pregledajo vzroke in pojave sodobnih nasprotij, z zavestjo, da strokovnjaki pogosto zastopajo določene interese, kadar interpretirajo različne podatke ali norme, debata lahko ustvari močan odpor za veliko sodobnih problemov, ki nas obkrožajo. Še pomembneje, debata uči metod kritičnega spraševanja, analiziranja in učenja, kar lahko pomaga vsakemu, ki išče nove interpretacije. Prav tako debata ne spodbuja le, da se debatira o vsebini, marveč tudi o konceptih, skritih predpostavkah, globljih vzrokih sodobnih pojavov. Tako ameriška avtorja, sedaj pa poglejmo še v daljno antiko.

Malo zgodovine

V svoji knjigi *Argumentation and Debate*, New York, 1962 priznani avtor Lionel Crocker takole predstavi Aristotelovo mnenje o vrednosti debate.

»V 4. stoletju pred našim štetjem je Aristotel naštel 4 vrednote, ki jih prinaša ukvarjanje z retoriko oz. debato. Te vrednote so še vedno aktualne tudi v sodobnem svetu.

Vrednota številka 1: preprečuje, da bi krivica in prevara slavili.

Veščine, ki jih debater in debaterka pridobita z ukvarjanjem z izobraževalno debato, so neprecenljive kasneje v njunem življenju, kadarkoli sta v položaju, da morata javno spregovoriti o tem, v kar verjameta in obsoditi, kar menita, da je narobe. Demokracija je odvisna od odkrite kritike oblastnikov in bolj jasno in prepričljivo kot je kritika izražena, večjo vrednost ima pri obrambi tistega, kar je prav.

Vrednota številka 2: poučiti, kjer znanstvena resnica ni dovolj.

Kadar moramo prepričati skupino ljudi, da podprejo naš načrt, se pogosto dogaja, da ni dovolj, da smo na poziciji moči, marveč moramo biti tudi prepričljivi. Debater in debaterka bosta v predstavitvi svojega načrta znala kombinirati jasno sklepanje s prepričljivimi tehnikami in tako bolj gotovo dosegla podporo.

Vrednota številka 3: omogoči, da razpravljamo na obeh straneh trditve, da zagovarjamo tako argumenta za kot tudi proti.

Debatiranje daje možnost vpogleda v obe strani in je odlično orodje, ki pripomore k zavedanju predsodkov. Debater/ka se tako nauči razumeti tudi stališča, ki so nasprotna od tistih, ki jih sama zagovarja, kar ji omogoča, da lažje razume svoja stališča. Tako postane veliko bolj učinkovita tudi v vsakdanjem življenju, kajti vsakokrat, ko bo morala sprejeti kakršnokoli odločitev, bo na to pripravljena, saj si je skozi debatiranje pridobila sposobnost vpogleda v široko paleto, tudi nasprotujočih si, argumentov in se zaveda predsodkov, ki pogosto ovirajo našo sposobnost odločanja.

Vrednota številka 4: pomaga, da se lažje branimo.

V našem vsakdanjem življenju smo vsi izpostavljeni tudi situacijam, v katerih se moramo braniti. Vedno bolj živimo namreč v tekmovalni družbi, v kateri pogosto nekdo želi nekaj, kar imamo mi. Da bi lažje obranili svoje pozicije, potrebujemo veščine, ki si jih pridobimo skozi debato, da lahko odgovorimo na napade, tako krivične kot upravičene, naperjene proti nam.

»

Kaj razumemo pod formalna izobraževalna debata

V tem prispevku govorimo o formalni oz. izobraževalni debati, o debati, ki jo bodisi vadimo tako, da jo uporabljamo pri poučevanju različnih predmetov kot eno od metod ali o debati, ki še bolj intenzivno razvija našete prednost in sicer tekmovalni izobraževalni debati, ki jo kot eno od najbolj prestižnih intelektualnih veščin goji vrsta uglednih univerz, srednjih in osnovnih šol v več kot 70 državah vsega sveta, v zadnjih letih tudi Slovenija. Pogosto se mladi in stari, ko slišijo za formalno izobraževalno debato ustrašijo in rečejo, tega jaz ne zmorem, je prezahtevno, ne znam javno nastopati, nisem strokovnjakinja s tega področja, ne znam dovolj, preveč komplicirano....

Debata v našem vsakdanu

Vendar so elementi debate prisotni v našem vsakodnevnem življenju. Vsi, v vseh družbah vsak dan, se redno trudimo, da bi z različnimi prepričevalnimi tehnikami vplivali na odločitve ostalih. Mi sami vsak dan podajamo in sprejemamo različne argumente, stalno se moramo

odločati, kaj bomo sprejeli in kaj zavrnili oz. prepričati ostale, da je naša zamisel, produkt ... bolj sprejemljiv. Poglejmo si nekaj primerov. S skupino prijateljic razpravljamo, kako bomo preživele sobotni večer. Predlaganih je več možnosti: kino, večerja v mehiški restavraciji, sprehod na Grad in nato potepanje po nočnih klubih. Kdo od nas še ni doživel tega, bodisi v vlogi otroka ali v vlogi starša: razpravo o tem, do kdaj je najstnik, najstnica lahko zvečer zunaj. To so razprave, pogajanja, ki se v veliko družinah odvijajo leta. Vsaka stran postavlja argumente bodisi za, bodisi proti. Razgovor za službo je ena od oblik, ki bi jo lahko označili za eno-stransko debato. Kandidatka predstavlja razloge, zakaj naj bi bila najprimernejša oseba za razpisano delovno mesto. Razgovor je strukturiran, čas omejen, kandidatka mora odgovarjati na vprašanja, na koncu je sprejeta odločitev. Sestanek z učiteljico, da bi učenec dosegel podaljšanje za določeno nalogo, ki jo mora opraviti, je podobna situacija.

Razprava o tem, kateri film gremo gledat, katera knjiga je boljša, kaj bomo kuhali danes, kdo bo posejal in kdo bo pomil posodo, razpravljanje o gradnji džamije v Ljubljani, o zakonu o registriranem partnerstvu, ki naj bi končno uredil pravice isto-spolnih partnerstvih pri nas, katera stranka ima več možnosti na prihajajočih se državnozborskih volitvah, kdo bo dobil zlato olimpijsko medaljo v rokometu, taki in podobni pogovori tečejo vsak dan. In vsi, vsebujejo elemente debate, le da seveda so neformalni, niso strukturirani. Vendar, razpravljavci predstavijo nasprotujoče si ideje in pričakujejo, da bo med ali na koncu razgovora prišlo do odločitve. Podobno kot v tim izobraževalni oz. formalni debati.

Pogost je tudi zadržek, da nimamo dovolj znanja, da bi lahko sodelovali v formalni debati, vendar tovrstne bojzani popolnoma zanemarjajo dolgo tradicijo, v kateri sta tako debata kot razprava o določeni temi le zelo preprosto način, kako se učimo, interaktivna metoda učenja. Nihče ne zna vsega, vsak od nas zna nekaj. Ko razmišljamo skupaj, delimo svoje znanje, misli, ideje, se tako učimo en od drugega in tako poglobljamo in razvijamo skupno razumevanje in znanje.

Vsak zna razpravljati, a le nekateri znajo to početi dobro. Dobri razpravljavci in razpravjalke imajo več možnosti, da se njihove ideje, njihovi projekti, njihova mnenja upoštevajo, imajo več možnosti vplivanja na kvaliteto svojega življenja. Izobraževalna debata omogoča vsem, ki se z njo ukvarjajo, da izboljšajo svoje sposobnosti razpravljanja, pridobijo ogromno znanja o aktualnih problemih in pričnejo razumevati koncepte, vzgibe, ki vplivajo na različne segmente našega življenja. Tako postanejo boljši upravljalci svojega življenja in aktivnejši državljani in državljanke.

Debata v družbi

Prav tako kot v življenju vsakega posameznika in posameznice je seveda debata še kako prisotna v družbeno-političnem življenju, saj nobena pomembna odločitev na državnem ali lokalnem nivoju ni sprejeta brez razpravljanja. Zgodovina debate nas vodi v antične Atene, kjer se ni sprejela nobena odločitev brez predhodne javne razprave (pustimo sedaj ob strani dejstvo, da so v javno razpravo bili vključeni le nekateri, saj tako sužnjem kot ženskam pač ni bilo dovoljeno sodelovati), v Indijo, kjer so debato uporabljali bodisi za razpravljanje o religioznih kontroverznih temah bodisi za zabavo, zaradi užitka ob razpravljanju o različnih temah. Tako so indijski kralji sponzorirali velika debatna tekmovanja in nudili nagrade za zmagovalce. Stara Kitajska pozna malo drugačno debatno tradicijo, tako so se taoistični in konfucijski učenci urili v tim. čistem govoru, kjer so razpravljali o duhovnih in filozofskih temah na tekmovanjih pred publiko in pogosto so ta tekmovanja trajala noč in dan. Znane so večne debate religioznih Židov o vsebini njihove svete knjige Tore. V srednjeveški Evropi 12. stoletja je bila debata bistvena za poučevanje na univerzah. Tako so v Oxfordu imeli predmet debata in argumentacija, ki je bil obvezen za vse študente, eno šolsko leto. Moderen tip parlamentarne debate in model vladanja preko razpravljanja se je razvil v 14. stoletju v britanskem parlamentu in se kasneje razširil na vse angleške kolonije.

Izobraževalna debata

Izobraževalna debata je uravnoteženo strukturiran komunikacijski dogodek o pomembni temi, v kateri se soočita dve (lahko tudi več) nasprotujočih si strani in poskušata prepričati publiko/sodnike.

- Uravnoteženost

Vsaka stran v debati, najpogosteje sta dve, ena, ki trditev zagovarja in druga, ki jo zavrača, imata enako možnost, da predstavita stališča. To pomeni, da ne glede na to, o katerem debatnem formatu govorimo, ima vsaka stran na razpolago prav toliko časa kot druga stran.

- Strukturiranost

Struktura določa, koliko govorcev, govornic na vsaki strani (najpogostejši debatni formati v tekmovalni debati imajo 2 govorce na vsaki strani), vrstni red, kako si govorce sledijo in naloge govorcev, kaj mora kdo narediti. Struktura omogoča tako pripravo kot strategijo.

- Komunikacijski dogodek

Debata je komunikacijski dogodek, lahko pisan ali govorjen (večinoma) in služi kot predstava in kot metoda za prenos idej in argumentov.

- Tema, debatna trditev

Vsaka debata ima naprej določeno trditev, o kateri se debatira, kar omogoča, da je razprava bolj osredotočena na določen problem, kot je to običajno pri neformalnem pogovoru. Običajno so debatne trditve zanimive in pomembne za debatirajoče in publiko. Trditev mora biti ubesedena tako, da omogoča argumente tako za kot proti, biti mora jasna in preprosta. Odvisno od trditve se lahko debatira o vrednotah, dejstvih ali najpogosteje o različnih politikah oz. strategijah. Primeri različnih trditvev: Pravica do zasebnosti je bolj pomembna od pravice javnosti da ve. Atomska bomba nad Hirošimo je bila opravičljiva. Evtanazija je opravičljiva. Mehke droge bi morale biti legalizirane. Kazni za storilce spolnih zločinov bi se morale zvišati. OZN bi moral poslati mirovne čete v Sudan. ZDA bi se morale umakniti iz Iraka. Slovenija bi morala ustanoviti Urad za preprečevanje diskriminacij vseh vrst. Gospodinjstvo delo bi moralo biti enakopravno razdeljeno. Mladi bi morali dobiti volilno pravico s 16 leti. Hollywood ima slab vpliv na družbo. Nasilje na TV spodbuja nasilje v družbi. Internet bi moral biti cenzuriran.

- Nasprotujoči si strani

Trditev mora biti vedno uravnotežena tako, da omogoča tako argumente za kot proti. Ena stran trditev zagovarja, druga jo negira, ena stran predstavi argumente, ki trditev zagovarjajo, druga argumente, ki jo negirajo. Seveda obe ekipi tudi zavračata argumente nasprotne strani, vzpostavi se tim. točka spora, kar je jedro, bistvo debate. Vsaka ekipa more ne samo zavrniti argumente nasprotne strani, marveč tudi popraviti škodo, ki jo je nasprotna ekipa storila z zavračanjem argumentov. To se stori na ta način, da se zavrne zavračanje nasprotne ekipe, se razširi svoje argumente, predstavi nove dokaze v podkrepitev argumentov. Strategije se nekoliko razlikujejo, odvisno seveda od vrste debatnih trditvev oz. na kakšen način se je lotimo, namreč debatiramo lahko debato vrednot ali dejstev oz. pripravimo zagovorniški predmet, ki najprej identificira problem, predlaga rešitev tega problema in predstavi prednosti tovrstne rešitve.

Na primer: v debati na trditev Slovenija bi morala sodelovati pri vzpostavljanju miru v Iraku, bo ena stran, tista, ki bo trditev zagovarjala (zagovorniška stran, vlada), predstavila argumente, zakaj bi to bilo dobro in druga stran (negacijska stran, opozicija) bo predstavila, zakaj za Slovenijo to ni potrebno ali je celo slabo. Obe strani bosta seveda napadli, zavračali argumente nasprotne strani, iskali napake v sklepanju, logiki, preverjala verodostojnost podatkov. Tak način debatiranja se uporablja, kadar debatiramo o različnih vrednotah, se sprašujemo ali je določena akcija, zakon, stvar, ideja dobra ali ne.

Zagovorniška stran bo morda predstavila, kako naj Slovenija sodeluje, bo poslala vojake, medicinsko osebje, hrano ali bodo slovenska podjetja gradila ceste. Določila pa ne bo samo, kaj naj bi Slovenija počela v Iraku, marveč tudi, na kakšen način, koliko naj bi vse skupaj

stalo in seveda, zakaj je to dobro, kakšne prednosti bo tako dejanje prineslo. Seveda bo negacija trdila, da bo taka akcija prinesla več škode kot koristi, da nima Slovenija v Iraku kaj početi, naj sodeluje raje v mirovni misiji v Sudanu, ki se dogaja v okviru OZN, ne pa v Iraku, saj podobnega konsenza tam ni bilo oz. naj Američani sami dokončajo, kar so začeli ali pa da sodelovanje pomeni, da nudimo le strokovno znanje in urimo bodoče iraške policiste in to v Sloveniji, da le ne bi nihče od slovenskih državljanov ali državljanek bil v nevarnosti, če odide v Irak. Skratka, v tovrstni debati se ekipi razhajata v tem, kako razumeta rešitev enega od problemov, predstavljata različne strategije.

- ***Publika/sodniki.***

Velika razlika od neformalne debate v vsakodnevnem življenju, ko poskušamo prepričati sogovornico, je dejstvo, da v izobraževalni debati vedno nagovarjamo publiko oz. sodnike. Sodnice in sodnike poskušamo prepričati, da so naši argumenti boljši. Tako sodniki na osnovi različnih kriterijev, najodločilnejši je argumentacija, odločijo, kdo je zmagovalec v debati. Če uporabljamo debato v razredu kot učno metodo pri podajanju nove snovi, recimo, prevzame seveda vlogo sodnika učitelj, lahko pa tudi ostali učenci in učenke.

Izobraževalna debata razvija veščine, nujne za 21. stoletje

»Misliti je najtežji posel na svetu. Učenec in učenka lahko zelo uspešno zaključita celotno šolanje, vključno z univerzitetnim, ne da bi ima bilo treba izraziti ene same originalne misli. Naučiti se, kar je v knjigi in kaj učitelj/ica reče, ne pomeni misliti. Misliti pomeni, da izdobjemo novo linijo misli, novo za misleca, ne nujno za ves svet. Debatiranje zahteva samostojne misli, veliko originalnih misli.« Waldo Wilhoft

Zato bo to poglavje dokazalo, da je debata idealen model za razvijanje višjih kognitivnih ciljev in novih kompetenc za informacijsko družbo 21. stoletja, zaradi naslednjih lastnosti, ki jih razvija: povečuje motivacijo za učenje, vodi k informacijski pismenosti, zahteva interdisciplinarno povezovanje, spodbuja razumevanje in uporabo znanja ter ustvarja nove modele znanja, razvija kritično mišljenje, uri v tehnikah prepričevanja, ustvarja pozitivno atmosfero v razredu in nenazadnje je zabavna.

- ***Debata motivira učence, ki tako postanejo lastni izobraževalni aktivisti in aktivistke***

Tradicionalni načini poučevanja, ki običajno vzdržujejo paradigmo od zgoraj navzdol, ko učiteljica posreduje informacije, učenec in učenka pa jih sprejemata, postavljajo učence v vlogo pasivnih objektov izobraževalnega procesa. Memoriranje je glavni proces, ki ga morajo opraviti učenci, saj svoje znanje izkazujejo s pisanjem različnih preverjanj znanja, ki so eden najpomembnejših elementov takega tradicionalnega načina izobraževanja. Interes, če sploh obstaja, za določeno snov, izgine tiste trenutke, ko učenec, učenka dobita oceno. Nič čudnega, da učence ne zanima učna snov, da ne sodelujejo, da izgledajo, da jih nič ne zanima, saj se od njih pričakuje le, da sedijo mirno in kot spužva srkajo vase znanje in nato ponovijo, kar so slišali. Nič čudnega, da se ne zavedajo vznemirljivega potenciala znanja, nič čudnega, da se jim učenje ne zdi zabavno!

Seveda ni povedano verjetno nič novega za vse, ki vsak dan stopate v razred, toda zaradi zahtev, ki jih tako učni načrti kot zaključni izpiti postavljajo pred učitelje in učence, velikost oddelkov, pa verjetno še česa, učitelje spravlja v negotovost, saj ne vedo, kako združiti vse te zahteve in istočasno uporabiti metode, ki presegajo tradicionalne parametre klasičnega poučevanja. Kako napraviti pouk aktiven, zanimiv, živahen, zabaven in istočasno doseči vsaj tak nivo znanja med svojimi učenci in učenkami kot na klasičen način.

Debata v razredu je odgovor na to vprašanje, saj istočasno zahteva od učencev, da so poučeni in da svoje znanje predstavijo. Debata v svojem bistvu spodbuja učence, da postanejo lastni izobraževalni aktivisti in aktivistke, ki iščejo znanje in ideje, da bi jih uporabili v razpravah z ostalimi učenci in učenkami. Debata tudi vodi k novim razlagam starih problemov. Ker učenci, ko debatirajo, postanejo bolj odgovorni za prenos znanja, saj znanje soočajo z ostalimi (za razliko od eno-smernega ponavljanja znanja na preverjanjih), želijo

snov tudi razumeti. Zakaj je ključno vprašanje, na katerega debater in debaterka stalno iščeta odgovor in ju vodi v stalno poglobljanje znanja. Tako se odnos do snovi iz pasivnega v tradicionalnem poučevanju spremeni v aktivnega. Učenec in učenka postaneta motivirana in z veseljem sodelujeta pri pouku.

- **Debata vodi k informacijski pismenosti**

Temeljna komponenta, ki jo priprava na vsako debato zahteva, je raziskovanje. Namreč, prva naloga, ki jo debaterji in debaterke opravijo, ko zvedo, na katero debatno trditev bodo debatirali, je, da se zapodijo v knjižnico in najdejo čimveč gradiva o temi, tako v knjigah in revijah kot tudi v različnih ostalih podatkovnih bazah, tako se urijo in postajajo mojstri v uporabi različnih iskalnih orodij, tako klasičnih kot so UDK v knjižnicah kot tudi v sodobnih, Internet brskalnikih, uporabi ključnih besedah. Večina debatnih formatov tudi zahteva, da debaterji citirajo, od kod črpajo podatke, kje so našli določeno teorijo, statistiko, raziskavo, podobno kot morajo to storiti, kadar citirajo za pisne seminarske naloge ali esej.

Seveda se debaterji naučijo tudi, kako se gradiva prebira, saj morajo pregledati številne dokumente, da dobijo širok vpogled v obravnavano temo, kar jih uri v hitrem pregledovanju, »skeniranju« takih ali drugačnih dokumentov. Poleg tega se naučijo tudi hitro ovrednotiti pregledane informacije, izluščiti tiste, ki jih potrebujejo za debato. Veščine kot so hitrost pri iskanju informacij, prepoznavanje kvalitetne informacije, selekcioniranje informacij in seveda analiza informacij postajajo ene najbolj cenjenih in uglednih, a istočasno tudi najbolj nujnih, saj človek brez teh sposobnosti v informacijski dobi 21. stoletja enostavno ne more več preživeti, če želi iti v korak z razvojem in tako na osebni kot tudi v poklicnem življenju uživati polno življenje, aktivno sodelovati pri oblikovanju okolja, v katerem živi, prepoznavati družbene in civilizacijske spremembe v lokalni in globalni skupnosti, skratka, bivati kot aktivna državljanka oz. državljanka.

Pri debaterjih in debaterkah se tako pri nas kot tudi v državah z veliko daljšo debatno tradicijo zelo hitro pokaže zanimanje za sodobna družbena dogajanja in dileme današnjega časa. Debaterji pričnejo redno, dnevno spremljati tako tiskane kot najsodobnejše elektronske medije, saj jih začne zanimati, kaj se dogaja tako doma kot v svetu. O pomembnosti in dragocenosti takega početja, posebej, kjer izobraževalni sistem žal skorajda ne pokriva sodobnih vsebin, seveda ni treba posebej izglabljeni besed.

- **Debata zahteva interdisciplinarno povezovanje**

Pri pripravah na večino debatnih trditev učenci in učenke povezujejo znanje iz različnih področij, saj v to vodi sama tema. Poglejmo si primer.

Učenci in učenke, ki pripravljajo debato na trditev Turčija bi morala postati članica EU, bodo uporabili znanje iz naslednjih področij:

- zemljepisa, saj morajo poznati vsaj osnovne podatke o Turčiji, kot so zemljepisna lega, velikost, politična ureditev, gospodarstvo, število in struktura prebivalstva ...
- zgodovine, saj je ena od glavnih zahtev EU preden bo Turčija postala resna kandidatka, da sprejme odgovornost za enega največjih genocidov 20. stoletja, pokol Armencev, druga nerešena zgodba je problematika Kurdiv in zgodovina preganjanja Kurdiv;
- vede o verstvih, saj je ena od glavnih bojazni, ki jo jasno in glasno izražajo nekatere EU članice kot Francija recimo, da Turčija ne sodi v EU krog, saj je pretežno muslimanska država.
- ekonomije, saj je eden glavnih razlogov, zakaj bi se Turčija rada vključila v EU, ker z vstopom pričakuje višjo ekonomsko rast, odpravo carin, večjo blagovno menjavo z EU.
- etike in filozofije, saj je področje človekovih pravic, od pravic Kurdiv, ki so jim kršene osnovne pravice, kot je pravica do šolanja v materinem jeziku, do smrtne kazni, ki jo je Turčija delno ukinila šele pred kratkim prav zaradi zahtev

EU, vendar jo še vedno pozna v posebnih primerih in seveda do enakih možnosti za ženske.

- sociologije, saj je Turčija zaradi svoje pretekle vojaške diktature in sedanjega prehoda v demokracijo primer posebne oblike državne vladavine; nerešeni kurdski problem razpira problem med večino in manjšino; ksenofobija in rasizem, ki se kažeta v odnosu do Turkov v nekaterih EU državah, kot so napadi, ki smo jim bili pred leti priča v Nemčiji, ko so požigali stanovanja turških priseljencev; diskriminacija, ki se kaže v prepovedi nošenja rut v šolah v Franciji lansko leto.
- Mednarodnih odnosov in prava, saj se morajo učenci poučiti o strukturi in delovanju EU, saj morajo vedeti, katere pogoje mora država izpolniti, da postane kandidatka in kasneje članica; Turčija je zaradi svoje geo-strateške pozicije in vojaške moči ena pomembnejših članic Nata in zato zelo v interesni sferi ZDA, ki želijo ohraniti svoj vpliv nanjo.
- **Debata učence vodi k razumevanju in uporabi znanja, ustvarja nove modele znanje**

Debata spodbuja tako učence kot učitelje, da razmišljajo, iščejo nove rešitve, saj je bistvo debate prav v tem, da ustvarja nove kognitivne prostore za vse vpletene. Debate so živ dialog med informiranimi posamezniki in posameznicami, vsaka izjava lahko pričakuje proti izjavo in tukaj se vzpostavlja prostor za nove ideje, skozi kritične aplikacije znanja. Že sama priprava na debate, ki zahteva precej raziskovanja, zbiranja podatkov, vrednotenja informacij, tudi argumentov, s katerimi se ne strinja, kreativne uporabe različnih informacij ustvarjajo nove modele znanja.

Ena od glavnih prednosti debate v razredu je, da nauči, kako pridobljeno znanje spremeniti v uporabno obliko, s katero učenci lahko suvereno razpolagajo in uporabljajo v različnih okoliščinah. Iz abstraktnega nivoja vedenja v aplikacije, obnašanje, iz posredovanja naučenega v kreativno uporabo v različnih primerih.

- **Debata razvija kritično mišljenje**

McBurney, O'Neill in Mills pravijo:

» Kritično misleča oseba uporablja naslednje principe argumentacije: ustvarja zagovorniško linijo, odkriva različne probleme, zna raziskati temo, se zaveda pomembnosti dokazov, razlikuje med pravilnim in napačnim sklepanjem, identificira prikrita predpostavke, prepozna ne-logična sredstva prepričevanja. Vse te veščine kritičnega mišljenja so stranski produkt, ko se ukvarjamo z debato utemeljeno na principih argumentacije.«

Debata je ena od najboljših metod za razvijanje kritičnega mišljenja. Učenci morajo biti v debati pripravljeni, da zagovarjajo svoje argumente, prav to dejstvo pa jih vodi k kritičnemu mišljenju. Medtem ko tradicionalne izobraževalne metode učijo učence nekritičnega sprejemanja podanih vsebin in konceptov, debata spodbuja učence, da kritično vrednotijo pridobljeno znanje, ga poglobljajo, iščejo nove razlage, raziskujejo naprej, kritično analizirajo bistvo predstavljene argumentacije, predlagajo nove rešitve. To pa so vse procesi, ki so bistveni za kritično mišljenje.

Kritično mišljenje je aktivnost, ki pridobljeno znanje, ideje, koncepte aplicira na nov način, uporablja za kreativno reševanje problemov, povezuje ideje na izviren način. Kritično mišljenje se zgodi, ko učenec koncept, ki se ga je naučil, aplicira na novo vsebino. Zgodi se prenos pridobljenega znanja v situaciji, za katero učenec ni bil vnaprej pripravljen, da jo bo analiziral.

Tako Austin Freeley na osnovi empiričnih raziskav opravljenih med amerškimi študenti, pravi: »Številne študije, ki so želele ugotoviti ali ukvarjanje z debato in argumentacijo izboljša rezultate kritičnega mišljenja na standardiziranih testih, so prinesle naslednje izsledke: debaterji so že po enem letu ukvarjanja z debato dosegli statistično veliko boljše rezultate kot ostali študentje. »

- ***Debata uči učinkovite tehnike prepričevanja***

Ena za mladega človeka najpomembnejših lastnosti, ki jo debata zelo učinkovito razvija, je samozavest. Namreč, učenci, ki so dobro seznanjeni z argumenti, ki razumejo snov, o kateri bodo govorili in seveda imajo za seboj nekaj debat, izgledajo bolj samozavestno in tudi postanejo bolj samozavestni. Toda debata uči tudi drugo vrsto samozavesti: pogum, da ostaneš mirna tudi takrat, ko izgleda, da se vse podira. Zaradi narave same debate, ko na vse, kar učenec pove, drugi učenec analizira, kritično ovrednoti, opozori na napake v sklepanju, pokaže boljše rešitve, pogosto z argumenti, ki so nepričakovani, vsakdo, ki se ukvarja z debato, razvija sposobnost hitrega mišljenja in reagiranja. Namreč v debati moraš odgovoriti na nasprotnikove argumente in časa za razmislek v sami debati nimaš veliko. Marsikatero argumente in odgovore nanje lahko debaterji predvidijo, ko se pripravljajo na debate, toda na marsikatero argumente, na katere niso naprej pripravljeni, morajo odgovor najti med debato samo, vse to pa povečuje tako hitrost mišljenja kot tudi sposobnost samozavestnega odgovarjanja na nepričakovano.

Seveda poleg samozavesti debata uči še vse ostale tehnike prepričevanja, kot so neizmerna moč besed, različne govorne taktike, organizacijo govora in analizo publike. Učenci pa poleg tega, da se izurijo in postajajo boljši govorniki in govornice tudi s stališča tehnik prepričevanja, začnejo prepoznavati tudi negativne posledice, manipulativne moči tehnik prepričevanja, tako pogoste v političnem govoru, ko se namesto racionalnih argumentov, podprtih z raziskavami, znanjem, govorniki opirajo predvsem na jezikovno všečno in emocionalno, a vsebinsko puhlo govorico. Skratka, ko pathos postane prevladujoča komponenta, zmanjša logos na najmanjšo možno komponento, ethosa pa seveda nikjer ni. Uspešna uporaba tehnik prepričevanja v kombinaciji z dobro raziskanimi vsebinami, o katerih se razpravlja in trdnimi argumenti, so tiste veščine, ki zagotavljajo učencem uspeh ne samo v času šolanja, marveč za vse življenje, saj bodo znali najprej obravnavano snov dobro raziskati, analizirati informacije, jih dobro organizirati in prepričljivo predstaviti. In nenazadnje, ker bodo obvladovali tehnike prepričevanja, bodo tudi prepoznavali pri ostalih, kdaj so le-te uporabljene neetično, kdaj govorec igra le na čustva, kdaj je vsebina prikrita oz. ni utemeljena, kdaj prevladuje le cenena govorica. Skratka, z debaterji in debaterkami je težko manipulirati na tak ali drugačen način, saj ne le da prepoznajo različne oblike manipulacij, marveč znajo nanje tudi opozoriti, odgovoriti, pokazati, kaj je narobe, kar seveda družbi takšnih državljanov in državljanek kot celoti zagotavlja, da se ne bodo ponovili taki ali drugačni fašizmi.

- ***Debata ustvarja pozitivno atmosfero v razredu. Debata je zabavna.***

Debata radikalno spremeni vzdušje v razredu. Učenci se premikajo po učilnici, čuti se vznemirjenje, energija, ki jo učenci oddajajo, ko razpravljajo, izmenjujejo ideje o tem, kako predstaviti učno snov, katere argumente izbrati, katero strategijo ubrati, katere podatke uporabiti. Ker se učenci zavedajo odgovornosti, saj bodo nastopili/debatirali pred ostalimi, postanejo tudi bolj vpleteni v učni proces in to ne le takrat, ko boste uporabili debato kot metodo pri pouku, marveč tudi pri ostalih urah in ostalih predmetih. In najpomembneje, učenci neizmerno uživajo, tako takrat, ko se pripravljajo za debato, kot tudi takrat, ko se sama debata dogaja ter tako igraje pridobivajo znanje.

Zaradi vsega povedanega je jasno, da je debata idealni model za razvijanje višjih kognitivnih ciljev in novih kompetenc za informacijsko družbo 21. stoletja.

Različni modeli izobraževalne debate pri pouku

Seveda se sedaj verjetno že vsi sprašujete, kako debato pri pouku izpeljati. Najprej je seveda potrebno premagati običajne bojazni, ki jih delite z učitelji in učiteljicami iz vsega sveta in sicer, da je učna ura prekratka, da nimate dovolj znanja, da bi vse skupaj pripravili, da vas preganja obvezni učni načrt in podobno. Ne dovolite, da vas ti strahovi ustavijo, ne dovolite, da vam ti strahovi preprečijo, da bi se začeli ukvarjati z eno sicer zahtevnih, a istočasno tudi izjemno vedrih intelektualnih aktivnosti, ki bo tako vam samim kot seveda vašim učencem in učenkam prinesla veliko novih spoznanj in znanja. Ponovno odkrila neskončno radost pridobivanja znanja, vzpostavila učenje kot zanimivo, ustvarjalno in radoživo aktivnost.

Debatni formati predpisujejo število govorcev oz. govornic v debatni ekipi, dolžino govorov, naloge in vrstni red govorcev, način uporabe dokazov, način spraševanja med debatami, pa tudi vrsto drugih posebnosti. V svetu obstaja vrsta različnih tekmovalnih debatnih formatov, vendar so osnovni principi vedno enaki, imamo najpogosteje dve ekipi, debatno trditev, ena ekipa trditev zagovarja, druga ji nasprotuje. Odvisno od debatnega formata, debatno ekipo sestavlja 1, 2, 3 ali več debaterjev oz. debaterk. Večina formatov predpisuje debatno ekipo z dvema debaterjema.

Za potrebe izobraževalne debate v razredu govorimo o debatah na tri različne načine, najpogostejše so modeli, ki za osnovo jemljejo model izobraževalne tekmovalne debate in jo na tak ali drugačen način modificirajo za potrebe v razredu, najpogostejše so variacije v številu vključenih učencev in trajanju debate, od spontanega debat (SPAR) do debat, ko ena debatna skupina, sestavljena iz dveh, treh, štirih ... debaterjev in debaterk trditev zagovarja in druga enako velika skupina trditev zavrača. Drugi način so različne simulacije modelov javnih razprav, od sestankov krajevnih skupnosti do okroglih miz. Tretji način so simulacije zakonodajnih sej državnega parlamenta, EU parlamenta ali OZN skupščine, ali simulacije sodnih postopkov. V okviru našega zavoda smo izpeljali: simulacijo zakonodajne parlamentarne seje, ko so učenci in učenke spreminjali zakon o kaznovanju storilcev spolnih zločinov, drugič pa zakon o enakih možnostih. Prav tako smo zelo uspešno izpeljali tudi simulacijo sodnega postopka – pridobivanje azila za ilegalne prebežnike. Vse te simulacije so predstavljene v posebnih priročnikih, ki opisujejo postopek, kako pripraviti tako simulacijo.

Preden nadaljujem moram povedati, da so z debato pri pouku kot pilotni projekt v šolskem letu 2003/2004 začeli na Gimnaziji Franca Miklošiča v Ljutomeru, ko so vsi dijaki in dijakinje prvih letnikov imeli 20-urno izobraževanje v osnovah debate (1 šolska ura tedensko). Ko se je ta del zaključil, so pri različnih predmetih uporabili izobraževalno debato. Uspeh je bil neizmeren, zadovoljstvo tako učiteljev kot dijakov pa tudi. V šolskem letu 2004/2005 nadaljujejo s podobnim modelom, le da bo vključenih še več predmetov, tokrat se bo projekt odvijal v sodelovanju z Zavodom za šolstvo. Mentorici debatnih klubov na ljutomerski gimnaziji Liana Miholič in Martina Domajnko, ki sta s tem tako uspešnim modelom začeli, bosta način dela predstavili na mednarodni konferenci o debati, argumentaciji in izobraževanju, ki bo v začetku novembra v Carigradu in na kateri sodelujejo strokovnjaki in strokovnjakinje s področja argumentacije, kritičnega mišljenja in izobraževanja iz vsega sveta. Na tej konferenci bo predstavljena tudi podobna praksa kot naša, ki so jo v lanskem šolskem letu začeli na številnih srednjih šolah v Providence, glavnem mestu države Rhode Island, ZDA. Merjenja so pokazala, da so učenci v tistih razredih, kjer so uporabljali debato kot aktivno metodo poučevanja dosegali bistveno boljše ocene, izjemno so se povečali sposobnosti branja, zelo se je zmanjšala odsotnost od pouka. Zaradi vsega naštetega se v tej državi debata v razredu širi še na ostale šole. V zadnjih letih se debata kot aktivna metoda pri pouku zelo uspešno uveljavlja tudi v šolah v Veliki Britaniji. Sicer pa v Sloveniji že vrsto let nekateri učitelji pri različnih predmetih uporabljajo debatno metodo vsaj pri nekaterih urah, saj so mentorji in mentorice naših debatnih klubov razvili različne primere uporabe debate pri obravnavni različnih učnih tem, od slovenskega jezika do psihologije, od filozofije do zgodovine, od sociologije do angleškega jezika. Ti primeri so bili tudi predstavljeni tako na

različnih študijskih srečanjih kot tudi objavljeni v vzgojno-izobraževalnih revijah. Poleg tega naš zavod že vrsto let organizira izobraževanja za učitelje in sicer debata kot aktivna metoda poučevanja, na katera seveda tudi v prihodnje vabim vse vas.

Načinov, kako izpeljemo debato v razredu, je več, zaradi dolžine tega prispevka se bom osredotočila samo na en primer, le kot ilustracijo, kaj je pravzaprav možno, čeprav bom predstavila principe, kako se sploh lotimo vsega skupaj, ki pa veljajo za vse možne modele izobraževalne debate v razredu. Prvič, debato v razredu planirajte, ko pripravljate svoj letni ali polletni delovni načrt. Drugič, odločiti se morate, zakaj jo boste uporabili: bo to le ogrevalna vaja, da bodo učenci začeli razmišljati, bo to vaja v postavljanju vprašanj, boste na ta način ugotovili, koliko že znajo o določeni snovi ali bo debata končni izdelek, ko boste preverjali, koliko so se naučili o določeni snovi in jo uporabili namesto testa ali ustnega spraševanja in ocenili njihovo znanje v določenem ocenjevalnem obdobju. Ko se boste odločili, zakaj jo boste uporabili, se ozrite po modelu, ki ustreza vašim potrebam.

V nadaljevanju predstavljam enega od modelov, ki ga lahko uporabimo pri predstavljanju nove snovi, se pravi, namesto, da vi predavate novo snov, jo učenci predstavijo v obliki debate in se seveda pripravljajo doma. Isti model lahko uporabite ne samo za predstavitev nove snovi, ampak namesto rednega spraševanja oz. preverjanja znanja, da debato pripravite iz snovi, ki je bila že obdelana. V obeh primerih prikazano znanje ocenjujete. Vi, kot učiteljica, učitelj ste v vlogi sodnika, sodnice, ki vse izgovorjeno spremlja, zapisuje in ima zadnjo besedo, pove, kaj je bilo dobro, kateri podatki so bili napačni, kaj je manjkalo. Metodo lahko uporabite tudi namesto seminarske naloge. Ta način lahko uporabite pri prav vseh predmetih, le da seveda pri nekaterih predmetih, recimo družboslovnih, te metode lahko pogosteje uporabljate kot recimo pri matematiki. Zelo bi si olajšali delo in pridobili za pripravo tako več časa kot tudi strokovne pomoči, če bi debato kombinirali, pripravili skupaj v dveh predmetih, odvisno od debatne trditve. Tudi ocena bi potem lahko bila za oba predmeta ali celo tri. Nobenega razloga ni, da ne bi debate skupaj pripravljali pri zgodovini, slovenskem jeziku in filozofiji ali biologiji, kemiji in ekonomiji (recimo večina ekoloških tem) ali sociologiji, zemljepis in angleškem jeziku. Na tak način bi lahko tudi vsi učenci, v primeru, da se odločite za debato, debatirali, saj bi lahko debate potekale vzporedno, ker bi imeli več učiteljev, ki bi ocenjevali ali pa, ker bi bilo vključenih več predmetov in s tem tudi več učnih ur na razpolago, bi imeli eno debato za drugo in bi vsi trije učitelji poslušali in ocenjevali vse tri. Ker je naloga učiteljev, da na koncu komentirajo in evaluirajo, bi bili učenci zelo podrobno seznanjeni z učno snovjo, saj bi imeli bodisi, da bi bila metoda uporabljena za razlago nove snovi ali za ponovitev že predavane, izjemno priliko, da pridobijo čimveč znanja. In to na zabaven, kreativen, nekonvencionalen in navdihujoč način.

Najprej morate seveda debato vgraditi v svoj letni delovni učni plan in določiti, katere teme boste obravnavali na ta način. Odločiti se morate tudi, kateri debatni model boste izbrali, bo to debata, v kateri bosta sodelovala dva, trije, štirje debaterji na vsaki strani, bo to mogoče simulacija zasedanja mestnega sveta (o postavitvi sežigališča odpadkov v vašem kraju) ali zakonodajna seja državnega parlamenta (o predlaganem zakonu o registriranem partnerstvu za istospolne partnerje), bo to simulacija sestanka hišnega sveta, lokalne skupnosti ali SPAR, morda simulacija sodnega procesa (kot način obravnave Zločina in kazni ali Antigone), okrogle mize .... Seveda se boste morali odločiti tudi, kako dolga bo vsa zgodba, jo boste lahko zaključili v eni šolski uri ali boste morali to opraviti v dveh urah.

Nato morate oblikovati debatne trditve, take seveda, ki bodo uravnotežene in bodo omogočale argumente za obe strani (oblikovanje trditev je izjemno pomembno, saj je od njih odvisno, kako se razvijajo debate). Ker učite predmet, veste, katero znanje učenci že imajo oz. bi morali imeti. Posvetujete se tudi s svojimi kolegi, ki učijo ostale predmete, katera znanja, povezana s temo, o kateri boste debatirali, so učenci že osvojili. Seveda se lahko s svojimi kolegi dogovorite in debato pripravite v kombinaciji, več predmetov skupaj, kot smo recimo videli na primeru debate, da bi Turčija morala postati članica EU, bi lahko debato

pripravili v okviru zemljepisa, zgodovine, filozofije, sociologije in seveda vedno, slovenskega jezika, pa tudi enega od tujih jezikov. Pripraviti morate seveda tudi gradiva, kjer bodo učenci dobili osnovne informacije o temi, obvezno seveda vsaj tisti minimum znanja, za katerega pričakujete, da ga morajo vsi osvojiti. Priložite tudi še dodatno bibliografijo, ki govori o temi in priporočite učencem, da jo pregledajo in seveda v navodilih zelo jasno učencem poveste, da pričakujete, da bodo raziskali, našli še dodatne članke, informacije, prebrali več od priporočenega, ki bodo problem še dodatno osvetlili.

Nato učencem predstavite, kako bo vse skupaj potekalo in določite čas, ki ga imajo učenci na razpolago, da pripravijo določeno trditev, razdelite vloge (najbolje, da se vsaj na začetku sami javijo za določene vloge, kasneje, ko bo zadeva postala že utečena, boste vi določali, kdo bo prevzel katero vlogo, saj boste želeli učence videti in oceniti v različnih situacijah). Vsi modeli zahtevajo aktivno udeležbo vseh učencev in učenk, tudi v primeru, ko recimo na eno debatno trditev debatira 6 učencev, ostali pa poslušajo in ocenjujejo, vsi debatni modeli vključujejo vse učence, bodisi, da postavljajo vprašanja, komentirajo nastopajoče ali spremljajo in na koncu podajo oceno.

Poglejmo si recimo naslednji model:

- Določite 3 učence, ki bodo sestavljali zagovorniško stran in bodo predstavili argumente, ki trditev zagovarjajo in 3 učence, ki bodo sestavljali negacijsko stran in bodo predstavili argumente, ki bo trditev negirala in/ali bodo zavračali argumente, plan zagovorniške strani.
- Določite 4 spraševalce, učence, ki bodo na koncu obeh prvih govorov na obeh straneh postavljali vprašanja debaterjem.
- Določite 4 komentatorje, učence, ki bodo pred 3. govori na obeh straneh, imeli govor v podporo eni ali drugi strani, 2 za zagovorniško stran, 2 za negacijsko stran.
- Časomerilec: obvezno določite enega učenca, ki bo meril čas in ga kazal debaterjem, tako da bodo vedeli, koliko časa še imajo na razpolago. To je odlična metoda za učenje strukture, organizacije govora.
- Moderator debate, obvezno naj en učenec/učenka prevzame nalogo moderatorja, ki skrbi za to, da se govorci izmenjujejo po pravilnem vrstnem redu, izjemno pomembno posebej na začetku, ko učenci še niso tako domači s formo, pa tudi moderator dodaja občutek pomembnosti, slovesnosti, ki ga resnično ni za zanemarjati.
- Vsi ostali učenci prevzamejo vlogo sodnikov in sodnic, zapisujejo potek debate in na koncu tako kot učiteljica, ki ima seveda zadnjo besedo, pohvalijo, kar je bilo dobro, opozorijo na napake, dodajo informacije, ki niso bile predstavljene, ocenijo nastope.

Kot vidite so na tak način vsi učenci in učenke vključeni v debato in tudi pri pripravah, ne glede na to ali debatirajo ali ne, se morajo pripraviti, saj boste ocenjevali tudi njihove komentarje in vprašanja, tudi kadar bodo v vlogi sodnic in sodnikov. Eden od načinov je tudi, vendar uporabite to metode le, kadar ne boste imeli veliko debat, drugače je bolje, da enostavno vsi debatirajo, da morajo sodniki do naslednje ure pripraviti pisni izdelek o učni snovi, o kateri se je debatiralo. Pri dajanju teh nalog ste lahko zelo kreativni: bodisi da morajo bolj natančno razdelati enega od argumentov ali eno od teorij ali poiskati in predstaviti niz podatkov, ki dokazujejo enega od argumentov, bodisi, da pripravijo detajlno pisno razložitev o poteku debate, kaj se je v njej dogajalo.

Potek izobraževalne debate pri pouku

Prva govornica zagovorniške strani definira trditev, predstavi problem in zakaj se zagovorniška stran zavzema oz. kako bo problem rešila in s katerimi razlogi/argumenti to utemeljuje. Razvije prvi argument. Čas: 3 minute

Navzkrižno zasliševanje: Prvi spraševalec postavlja vprašanja prvi govornici zagovorniške skupine. Čas: 1 minuta.

Prva govornica negacijske strani sprejme ali zavrne definicijo, predstavi zakaj se zavzema negacijska stran in s katerimi razlogi/argumenti to utemeljuje. Razvije prvi argument. Zavrne argument zagovorniške strani. Čas: 3 minute

Navzkrižno zasliševanje: Drugi spraševalec postavlja vprašanja prvi govornici negacijske skupine. Čas: 1 minuta.

Druga govornica zagovorniške skupine zavrne argumente negacijske skupine (tako negacijski argument kot zavračanje svojega argumenta) in predstavi drugi oz. tretji argument. Čas: 3 minute

Navzkrižno zasliševanje: Tretji spraševalec postavlja vprašanja drugi govornici zagovorniške skupine. Čas: 1 minuta.

Druga govornica negacijske skupine zavrne argumente zagovorniške skupine in predstavi svoj drugi oz. tretji argument. Čas: 3 minute.

Navzkrižno zasliševanje: Četrti spraševalec postavlja vprašanja drugi govornici negacijske skupine. Čas: 1 minuta.

Prvi komentator, govor v prid negacijske skupine. 1 minuta.

Drugi komentator, govor v prid zagovorniške skupine, 1 minuta.

Tretji komentator, govor v prid negacijske skupine, 1 minuta

Četrti komentator, govor v prid zagovorniške skupine, 1 minuta.

Tretja govornica negacijske skupine poda sklepni govor. 2 minuti

Tretja govornica zagovorniške skupine poda sklepni govor. 2 minuti.

Trajanje: 24 minut. Ker moramo računati na nekaj časa, ko se govornici in govornice izmenjujejo, bomo za debato porabili 30 minut, kar nam prinaša 15 minut za evalvacijo debate in ocenjevanje, če jo bomo ocenili. Seveda lahko čas poljubno podaljšate, kadar imate na razpolago več časa, recimo, da si lahko privoščite tim. blok uro, potem podaljšate govore za minuto, dve ali si privoščite več časa za evalvacijo.

Tako debato lahko izpeljete vsaj enkrat mesečno in seveda lahko kombinirate, enkrat jo uporabite, da učenci prevzamejo vašo vlogo in podajo novo snov (joj, kako radi bodo to počeli!!!) in drugič jo uporabite za pridobivanje ocen, za že obravnavno snov. Če boste učencem predstavili ta način na začetku šolskega leta, sem prepričana, da bodo navdušeni in z veseljem sodelovali. Pa ne recite, da je letos že prepozno, ker se je šolsko leto že začelo, nikjer ne piše, da morate začeti s septembrom, začnite z oktobrom, decembrom ...

In seveda ne odnehajte, če prve debate ne bodo bleščeče. Saj veste: vaja dela mojstra, ponavljanje je bistvo učenja. Večkrat, ko bodo učenci debatirali, boljši bodo. Večkrat, ko jih boste pripravljali, bolj vešč boste. Seveda vas vse vabimo, da se udeležite naših seminarjev Debata pri pouku oz. se obrnete na nas, kadarkoli potrebujete nasvet in dodatno literaturo.

Primeri trditev za izobraževalne debate pri pouku:

Pouk književnosti

Drama je izrazno močnejša literarna oblika kot roman.

Poezija je vrhunska literarna forma.

Trivialna literatura je bolj zanimiva kot klasična literatura.

Harry Potter je najboljši.

Cankar je pomembnejši kot Prešeren.

Skodelica kave je najboljši Cankarjev tekst.

Obnašanje Madame Bovary/Ane Karenine je obsojanja vredno.

Don Kihot je najpomembnejši roman svetovne književnosti.

Obsodimo Razkolnikova.

Antigona je kriva.

Lojze Kovačič je najboljši slovenski sodobni književnik.

Pouk jezikov

Država bi morala strožje nadzorovati uporabo slovenskega jezika v javni rabi.

Izogibajmo se tujkam.

Govorimo knjižno.

Ne uporabljajmo angleških besed v pogovornem jeziku s sovrstniki.

Dvojezičnost je nujnost.

Učenje tujega jezika bi se moralo začeti že s prvim razredom.

V osnovni šoli bi morala biti obvezna dva tuja jezika.

Angleščina je postala svetovni jezik.

Švica ima boljšo državno ureditev kot Italija.

Učenje latinščine in grščine je izguba časa.

Francoska/italijanska/nemška/španska hrana je boljša od

francosko/španske/italijanske/nemške hrane.

Italija je bolj zanimiva turistična država kot Francija.

Berlin je bolj zanimivo mesto kot Ženeva.

Madrid ima bolj zanimive galerije kot Dunaj.

Francoščina bi se morala izogibati vdoru tujih besed.

Angleščina/španščina bi morala postaviti globalne standarde.

Zgodovina

Aleksander Veliki je bil bolj pomemben kot Julij Cezar.

Atenska politična ureditev je bila boljša kot špartanska.

Kitajska civilizacija je bila bolj napredna kot evropska.

Kolonialistične države bi morale povrniti škodo storjeno Afriki.

Za Slovence je največ dobrega storila Marija Tereza.

Kmečki punkti so bili pomembnejši od boja proti okupatorju v 2. svetovni vojni.

Odločitev za samostojno Slovenijo je bila pravilna.

Socializem je boljši kot kapitalizem.

Religija mora biti ločena od države.

Islam je največja svetovna religija.

Sprejetje deklaracije o človekovih pravicah je največji dosežek 20. stoletja.

Zemljepis

Meje naj bodo odprte.

Ustanoviti bi morali svetovno vlado.

OZN je neučinkovita organizacija.

OZN potrebuje reformo.

Sedanji izbruhi nasilja v Afriki so posledica kolonializma.

Svetovna trgovinska organizacija dela več škode kot koristi.

Principi prostega trga spodbujajo izkoriščanje.

Najbolj razvite države so krive za revščino večine sveta.

Revščina v svetu je posledica slabih klimatskih pogojev.

Lakota/izkoriščanje/pomanjkanje vode/AIDS je največji globalni problem.

Biologija, ekologija, fizika, matematika, kemija

Dinozavri so izumrli zaradi ledene dobe.

Ekonomski razvoj je bolj pomemben kot zaščita naravnega okolja.

Uporabo živali v znanstvene namene bi morali prepovedati.

Država bi morala regulirati uporabo gensko modificirane hrane.

Gensko modificirana hrana bi morala biti označena s posebnimi oznakami.

Gensko modificirana hrana in živali bi morali biti prepovedani.

Vegetarijanstvo je najbolj zdrav/etičen način prehranjevanja.

Vse države sveta bi morale začeti slediti načelom sporazuma iz Kyota.

Država bi morala prepovedati vožnjo z osebnimi avtomobili v središču mest.

Recikliranje bi moralo postati zakonjeno.

Ozonska luknja je bolj nevarna kot atomsko orožje.

Matematika predstavlja absolutno resnico.

Kalkulatorji ne bi smeli biti dovoljeni pri pouku matematike.

Matematika bi morala postati izbirni predmet.
Kloniranje človeka bi moralo biti prepovedano/je neetično.
Staršem bi morali dovoliti uporabo bioinženiringa za izbiro lastnosti svojega bodočega otroka.
Internet je poslabšal kvaliteto življenja.
Raziskave vesolja so nepotrebne.
Znanstveniki imajo moralno odgovornost do svojih odkritij.
Obžalujemo odkritje urana/atomske bombe.
Radikalno bi morali omejiti investicije v industrijo orožja/raziskovanje vesolja/avtomobilsko industrijo.

.Umetnost

Srednjeveška umetnost je bolj moralna kot sodobna umetnost.
Spremembe v umetnosti napovedujejo spremembe v družbi.
Božidar Jakac je bil boljši slikar kot Ivana Kobilica.
Mona Liza ima večjo umetniško vrednost kot Guernica.
Umetnost imitira življenje.
Glasba je vrhunska oblika umetniškega izražanja.

Filozofija

Znanje je bolj pomembno od dejanja.
Nietzsche je bil zadnji metafizik.
Religija je prava filozofija.
Mislim, torej sem.
Etika je najpomembnejša.
Hegel je bolj pomemben od Marxa.
Znanost in tehnologija sta postali nova religija.

Sociologija

V demokraciji je civilna nepokorščina opravičljiva.
Referendum je najboljša zakonodajna oblika.
Močna diktatura je boljša kot šibka demokracija.
Kaznovanje je prav tako pomembno kot rehabilitacija.
Cenzura je opravičljiva.
Branje/Internet je pomembnejše od gledanja TV.
Pravica najstnika do zasebnosti je bolj pomembna od pravice staršev, da vedo.
Spolno nadlegovanje na delovnem mestu bi moralo biti strožje kaznovani.
Romi bi morali imeti svojega predstavnika v parlamentu.
Ohranjanje nacionalne identitete je bolj pomembno od multikulturalizma.
Grafiti so legitimna oblika izražanja.
Subkulture so znanilke sprememb.
Pozitivna diskriminacija je opravičljiva.

Izobraževalna tekmovalna debata

Do sedaj smo govorili predvsem o debati kot aktivni metodi pri pouku. Vendar se je izobraževalna debata razvila in živi predvsem kot tekmovalna debata. Uporaba debate pri pouku je zadeva zadnjih nekaj let in na tem mestu moram z velikim ponosom povedati, da smo bili mi, naši mentorji in mentorice in naš zavod v svetovnem merilu med tistimi, ki smo prvi prepoznali in pričeli razvijati debato kot metodo aktivnega poučevanja v razredu. Sicer pa tekmovalna debata seveda še bolj kot debata v razredu razvija vse zgoraj navedene veščine, saj je veliko bolj intenzivna, kot je lahko v razredu. Tekmovalno izobraževalno debato goji nad 70 držav vsega sveta. Najbolj razvita je v anglosaksonskem svetu, kjer je del izobraževalne tradicije že stoletja. Tekmovalna izobraževalna debata je v različnih državah vključena v izobraževalni sistem na različne načine: ponekod je vključena v redni pouk kot obvezna izbirna vsebina tako na osnovnošolskem kot srednješolskem in univerzitetnem nivoju, drugod je izven šolska dejavnost, tako kot pri nas, kjer je sicer vključena tudi v izbirne vsebine. Na ameriških univerzah zaradi široko prepoznanih kvalitet, ki jih debata razvija, vodijo debatne klube univerzitetni profesorji, ki poleg rednih predavanj o argumentaciji in

analizi različnih vrst govorov, opravljajo še naloge učiteljev, mentorjev in debaterje spremljajo na številne debatne turnirje. Število držav oz. izobraževalnih sistemov, ki začenejo za debato in jo tako ali drugače vključujejo v svoj šolski vsakdan strmo narašča, od Nemčije do Malezije, od Kitajske do Ruande, od Azerbejdana do Finske. Prav tako narašča število debaterjev in debaterk vseh vseh, saj se zavest o izjemnih prednostih izobraževalne debate hitro širi vseh vseh, pa le za ilustracijo, v ZDA je na srednješolskem nivoju v tekmovalno debato vsako leto aktivno vključenih okoli 250 000 srednješolcev in srednješolk.

Izobraževalna tekmovalna debata je običajno organizirana tako, da se debaterji in debaterke srečujejo v debatnih klubih, kjer jih zato posebej izobražene mentorice in mentorji korak za korakom vodijo do priprav na debatne trditve in seveda nato na turnirje, tako lokalne kot regionalne, državne, mednarodne.

Debatni klubi

Dijaki in dijakinje se tedensko srečujejo v debatnih klubih, ki jih ustanovijo na svojih šolah ali mladinskih klubih, organizacijah. Pod vodstvom mentorjev in mentoric se na eno trditev pripravljajo več mesecev, saj morajo znanje o določeni problematiki poglobiti, prebirajo različno gradivo, analizirajo in vrednotijo podatke, pripravljajo argumente tako za kot proti, vadijo posamezne govore in celotne debate. Nato se odpravijo na turnirje, kjer se pomerijo z ostalimi debatnimi ekipami. Pogosto debaterji in debaterke ob različnih priložnostih organizirajo tudi javne debate za starše, ostale učence in učenke, krajane ... Te debate se ponavadi dotikajo tekoče, aktualne problematike šolajočih od recimo obveznih napovedih pisnih preverjanj znanj ali smiselnosti mature do seveda tem, ki se tičejo širše lokalne skupnosti ali posebej zadevajo mlade kot skupino, ne nujno le šolajočo mladino.

Debatni turnirji

Po pripravah v debatnih klubih se debaterji in debaterke redno srečujejo na debatnih turnirjih, ti so lahko šolski, med –šolski, regionalni, državni in mednarodni, kjer se običajno debatira v angleškem jeziku. V krajih, kjer je več debatnih klubov, so organizirane tudi mestne debatne lige, kjer se debaterji in debaterke srečujejo enkrat mesečno. Na turnirjih debatna ekipe trditev v enem debatnem krogu zagovarja, v naslednjem ji oporeka. Debate sodijo sodniki in sodnice, ki ocenjujejo argumentacijo, kvaliteto podpor, organizacijo govorov in stil. Zmaga skupina, katere argumentacijska logika je boljša in doslednejša. Čas govorov merijo časomerilci in časomerilke, ki tudi redno kažejo čas govorečemu. Turnirji so najpogosteje eno- in dvo-dnevni, zlasti na mednarodnem nivoju pa pogosto več-dnevni. Vsak dan se debatira tri do štiri debate. V Sloveniji regijske turnirje običajno organiziramo v mesecu novembru in decembru, v spomladanskem času pa v marcu in aprilu. Turnirsko sezono zaključimo z državnim slovenskim turnirjem in mednarodnim angleškim, na katerega vabimo tudi debaterje in debaterke iz ostalih držav.

Formati izobraževalne tekmovalne debate

V Sloveniji na srednješolskem in osnovnošolskem nivoju najpogosteje debatiramo Karl Popper debatni format. Debatno skupino sestavljajo trije člani oz. članice. Ena skupina trditev zagovarja, druga jo zavrača. Vsak govorec ima natančno določene naloge in omejen čas. Tako prva govorka oz. govorec zagovorniške skupine najprej predstavi argumente zagovorniške strani, sledi prvi govorec negacijske strani, ki zavrne argumente zagovorniške strani in predstavi argumente svoje skupine. Oba druga govorca na novo vzpostavita svoje argumente, ponudita nove dokaze, zavrneta nasprotnikove argumente. Sledita tretja govorka, najprej predstavnik zagovorniške strani, nato negacijske strani, ki v zaključnih govorih najprej zavrneta, kar je bilo na novo povedanega v drugih govorih in podata analizo debate. Tako drugi kot tretji govornici obeh strani, zagovorniške in negacijske ne smejo uvesti nove argumente, marveč morajo argumente predstavljene v prvih govorih podkrepiti z novimi dokazi, primeri, podatki. Debaterjev med njihovimi govori ne sme nihče prekinjati, med posameznimi govori poteka navzkrižno zasliševanje, ko predstavnik nasprotne strani postavlja vprašanja predhodnemu govorniku, z namenom, da omaje logiko predstavljenih argumentov, najde šibke točke v sklepanju, opozori na neustrezne podatke. Debatne skupine se vedno pripravijo tako za zagovorniško stran kot tudi za negacijsko stran, ne glede na to, kakšno je njihovo osebno prepričanje o problemu, saj na debatnih turnirjih en krog trditev

zagovarjajo, drugi krog jo zavračajo. Vsaka skupina ima med govori 8 minut pripravljalnega časa.

Shema Karl Popper debatnega formata

Prvi govorec zagovorniške skupine: 6 minut (4 minute)

Navzkrižno zasliševanje: 3 minute (2 minuti). Tretji govorec negacijske skupine sprašuje prvega govorca zagovorniške skupine.

Prva govorka negacijske skupine: 6 minut (4 minute)

Navzkrižno zasliševanje: 3 minute (2 minuti) Tretja govorka zagovorniške skupine sprašuje prvo govorko negacijske skupine.

Druga govorka zagovorniške skupine: 5 minut (4 minute)

Navzkrižno zasliševanje: 3 minute (2 minuti) Prva govorka negacijske skupine sprašuje drugo govorko zagovorniške skupine.

Druga govorka negacijske skupine: 5 minut (4 minute)

Navzkrižno zasliševanje: 3 minute (2 minuti) Prva govorka zagovorniške skupine sprašuje drugo govorko negacijske skupine.

Tretja govorka zagovorniške skupine: 5 minut (3 minute)

Tretji govorec negacijske skupine: 5 minut (3 minute)

Trajanje govorov v oklepaju je čas, ki ga uporabljajo učenci, ki debatirajo v osnovni šoli.

Svetovni srednješolski debatni format, 3 na 3

Običajno debatiramo ta format na nekaterih mednarodnih debatnih turnirjih, med drugim tudi na svetovnem srednješolskem prvenstvu, na katerih sodelujejo naši srednješolski debaterji in debaterke. Debate večinoma potekajo v angleškem jeziku. Ta format uvaja tim. points of information, vprašanja, ki jih govorniki nasprotne ekipe postavljajo med samimi govori. Vprašanja morajo biti kratka, ne več kot 30 sekund in tisti, ki govori, lahko vprašanje sprejme ali zavrne. Vprašanja morajo postavljati vsi in praksa predpisuje, da vsak govorec sprejme dve do tri vprašanja med svojim govorom. Seveda se odloči, ali bo sprejela vprašanje ali ne, še preden spraševalec formulira vprašanje. »Points of information« delajo debato zelo živahno in dinamično, debaterji jih zelo radi uporabljajo. Vprašanja so seveda namenjena bodisi dodatnemu pojasnilu, v primeru, ko debater ne razume dobro, kar je bilo povedano, bodisi poskusu zmanjšati težo predstavljenega argumenta, dokaza, bodisi pripraviti teren za svoje argumente.

1. govorec zagovorniške skupine: 8 minut

1. govorec negacijske skupine: 8 minut

2. govorec zagovorniške skupine: 8 minut

2. govorec negacijske skupine: 8 minut

3. govorec zagovorniške skupine: 8 minut

3. govorec negacijske skupine: 8 minut

1. ali 2. govorec negacijske skupine: zaključni govor: 4 minute

1. ali 2. govorec zagovorniške skupine: zaključni govor: 4 minute.

Študentje in študentke, ki nadaljujejo z debato na univerzitetni ravni pa debatirajo naslednja dva formata: ameriški in britanski parlamentarni debatni format.

Ameriški parlamentarni debatni format, 2 na 2, vprašanja med govori («points of information«)

1. govorec zagovorniške skupine: 8 minut

1. govorec negacijske skupine: 7 minut

2. govorec zagovorniške skupine: 7 minut

2. govorec negacijske skupine: 7 minut

1. govorec negacijske skupine: zaključni govor, 5 minut

1. govorec zagovorniške skupine, zaključni govor, 4 minute

Britanski parlamentarni debatni format, 2 na 4, vprašanja med govori

Ta format uvaja 4 ekipe po dva debaterja, na večini mednarodnih študentskih debatnih turnirjih se uporablja tovrstni format. Vsi govori trajajo 7 minut.

1. govorec prve zagovorniške skupine ali tim. predsednik/ca vlade

1. govorec prve negacijske skupine ali tim. vodja opozicije

2. govorec prve vlade

2. govorec prve opozicije
1. govorec druge zagovorniške skupine oz. druge vlade
  1. govorec druge negacijske skupine oz. druge opozicije
  2. govorec druge opozicije
  2. govorec druge vlade.

Sicer pa vsem vam, ki želite izvedeti več o debati, toplo priporočam domačo stran debatnega programa Univerze v Vermontu <http://debate.uvm.edu>, kjer je dostopno veliko učnih materialov o debati in videov, ki si jih je možno ogledati preko Interneta, tako debat kot različnih debatnih predavateljev. Na tej strani si je tudi možno pogledati debato v slovenskem jeziku, ki smo jo posneli letos poleti na 8.poletni debatni šoli in sicer na trditev, da bi država morala uvesti kvote za zagotovitev višje politične participacije žensk in sicer na naslovu: <http://real.uvm.edu:554/ramgen/debate/slodemo04.rm>. Poleg tega, če želite zvedeti vsaj delček tega, kar se dogaja na mednarodni debatni sceni, si pogledajte domačo stran največje mednarodne debatne organizacije na svetu IDEA, www.idebate.org.

V Sloveniji so debatni klubi na vseh nivojih združeni v okviru Za in proti, zavoda za kulturo dialoga, na kratko ZIP, ki nudi pomoč pri ustanavljanju klubov, koordinira in informira tako interno kot tudi širše javnosti o vseh debatnih dogajanjih, pripravlja trditve, na katere debaterji in debaterke debatirajo in spremno gradivo, ki ga debaterji in debaterke potrebujejo za priprave na debate. Organizira in vodi seminarje o različnih debatnih oblikah, retorike, uporabe debatnih tehnik pri pouku tako za učiteljice in učitelje kot tudi za vse ostale strokovne delavce in delavke, ki se ukvarjajo z mladimi, kot tudi za šolajočo se mladino na vseh stopnjah in ostale zainteresirane, pripravlja učna gradiva, potrebna za delo v debatnih klubih in pri pouku. ZIP tudi organizira med šolska in med fakultetna debatna srečanja in tabore na regionalni, nacionalni in mednarodni ravni, javne debate in okrogle mize. Debaterji in debaterke in njihove mentorice se tudi redno udeležujejo različnih mednarodnih debatnih turnirjev, od regionalnih do svetovnih. Poleg tega se naši predavatelji in predavateljice in mentorice izobražujejo na različnih seminarjev pri svetovno priznanih debatnih in izobraževalnih strokovnjakih. ZIP je v letih svojega delovanja organiziral že več kot 100 različnih debatnih dogodkov, od seminarjev, okroglih miz, različnih javnih razprav, do debatnih srečanj na regionalni, nacionalni in mednarodni ravni, na katerih je sodelovalo nekaj tisoč mladih. Med drugim smo organizirali Evropsko študentsko debatno prvenstvo, ki se je prvič zgodilo izven Zahodne Evrope, pa tudi največji mednarodni srednješolski debatni dogodek na svetu IDEA Youth Forum, na katerem so sodelovali debaterji, debaterke iz več kot 35 držav iz vseh celin. ZIP je eden od ustanoviteljev in zelo aktivni član IDEA, (International Debate Education Association, www.idebate.org) največje mednarodne debatne organizacije na svetu. Zaradi svojega strokovnega in zelo aktivnega dela si je ZIP tudi v svetovni debati pridobil ugledno mesto.

Sicer pa vsega, kar sestavlja ponosno osemletno zgodovino naše organizacije, ne bi bilo, če ne bi bilo skupine požrtvovalnih in vztrajnih mentoric in mentorjev debatnih klubov, ki vsak teden in kar nekaj vikendov med šolskim letom namenjajo večinoma svoj prosti čas razpravljanju in urjenju debatnih veščin v svojih debatnih klubih. Prepogosto brez kakršnegakoli posebnega priznanja, le zaradi zavesti, kako pomembno delo opravljajo in zaradi radosti in znanja, ki jih ukvarjanje z debato prinaša. Za vse dosežke slovenske debate gre največja zasluga prav njim.

Burlington, avgust 2004

Bojana Skrt
Direktorica ZIP

Bibliografija

- Crocker, Lionel: Argumentation and Debate, New York, 1962
Driscoll, William in Zompetti, Joseph P. i: Discovering the World through debate, IDEA 2003 (slovenski prevod, broširano 2004)
Freeley, Austin J: Argumentation and Debate: Critical Thinking for Reasoned Decision Making, New York, 1996
McBurney, James H., O'Neill, James M. in Mills, Glen E.: Argumentation and Debate: Techniques of a free society, New York, 1951
Meany, John in Schuster, Kate: On that point I, IDEA, New York, 2003
Snider, Alfred C. in Schnurer, Maxwell: Many sides: Debate across the curriculum, IDEA, New York, 2002
Wilhoft, Waldo: Modern Debate Practice, Prentice Hall: New York, 1929

Osnovni podatki o slovenski debatni organizaciji

Za in proti, zavod za kulturo dialoga

Svetosavska 24, Ljubljana

www.ljudmila.org/debata

Elektronski naslov: debata@siol.net; bojana.skrt@siol.net

Mobitel: 041 42 3377

Ustanoviteljji/ustanoviteljice Za in proti, zavod za kulturo dialoga:

Dr Vesna Leskošek, Fakulteta za socialno delo

Dr Rastko Močnik, Filozofska fakulteta

Dr Adrej Ule, Filozofska fakulteta

Dr Mirjana Ule, Fakulteta za družbene vede

Svet ZIP: Predsednica: Dr Mirjana Ule, Fakulteta za družbene vede

Podpredsednica: Martina Domajnko, Gimnazija Franca Miklošiča, Ljutomer

Polona Frelj, novinarka, RTV

Dr Vesna Leskošek, Fakulteta za socialno delo

Dr Tanja Renner, Fakulteta za družbene vede

Anja Šerc, študentka FDV

Mag. Renata Šribar, samostojna kulturna delavka

Direktorica: Bojana Skrt